

Χρήστος Χωμενίδης: «Να βρίσκεις τη χαρά όπου μπορείς...»

ΣΤΟΝ ΑΝΤΩΝΗ ΚΥΡΙΑΖΑΝΟ kiriazan@atticamedia.gr

Το 1993 νεότατος, στα είκοσι επτά του χρόνια, εκδίδει το πρώτο του βιβλίο που έκανε αίσθηση. Ο τίτλος του ήταν «Το σοφό παιδί», που έγινε αμέσως best seller, χωρίς να ορίσει, ευτυχώς, και την οροφή της μελλοντικής του επιτυχίας. Κάθε επόμενο βιβλίο του όριζε εκ νέου το επίπεδο της επιτυχίας του, διατηρώντας και εμπλουτίζοντας παράλληλα και το επίθετο «σοφός». Ο Χρήστος Χωμενίδης διέθετε και διαθέτει πάντα τον προσωπικό του στοχασμό και ένα ενδιαφέρον και αποκαλυπτικό όσο και διερευνητικό βλέμμα στα φαινόμενα της ζωής. Όλα αυτά τα μοιράζεται μαζί μας μέσα από τα βιβλία του αλλά και την πυκνή του αρθρογραφία, όπως στην ιστοσελίδα του Capital.gr. Και στο πρόσφατο βιβλίο του «Ο βασιλιάς της» (εκδ. Πατάκη) το επιβεβαιώνει για ακόμα μία φορά. Μας αφηγείται «πνιραγμένη» την ιστορία του Μελελάου και της Ελένης, αφόρητα αληθινή και γεμάτη με όλες εκείνες τις μικρές αλήθειες που κάνουν κάθε του μυθιστόρημα φωνή της ίδιας της ζωής. Μια συζήτηση μαζί του, για το βιβλίο και την επικαιρότητα, ήταν για ακόμα μία φορά αποκαλυπτική. Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά.

> Επιστρέφεις για ακόμα μία φορά στην αρχαιότητα, τη δεύτερη αν δεν κάνω λάθος. Τι σε προσκαλεί και προκαλεί εκεί πίσω;

Δύσκολο —αν όχι αδύνατο— να ξέρει ένας συγγραφέας για ποιο λόγο έλκεται από την τάδε ή από τη δείνα εποχή. Η επιλογή θεμάτων και μοτίβων συμβαίνει εν πολλοίς ασυνείδητα. Ίσως το «εκεί πίσω» στο οποίο αναφέρεσαι να μην είναι, κατά βάθος, η αρχαιότητα. Μα η παιδική μου ηλικία. Μεγάλα ακούγοντας παραμύθια με τους Δώδεκα Θεούς, τον Οδυσσέα και τον Αχιλλέα, με την Έλλη και τον Φρίξο. Οι ήρωες της ελληνικής μυθολογίας στάθηκαν οι πρώτοι ήρωές μου...

> Τελικά αυτές οι αρχαιολογικές ιστορίες δεν τελειώνουν ποτέ; Προσφέρονται για ανατροπές όπως «Ο βασιλιάς της»;

Οι αρχαιολογικές ιστορίες επιδέχονται αναρίθμητες ερμηνείες και ανατροπές. Αποτελούν πασσαρτού κλειδιά, τα οποία ανοίγουν κάθε ανθρώπινη ψυχή. Ο κίνδυνος είναι να επιχειρήσει κάποιος μεταγενέστερος την ανατροπή προς χάριν της ανατροπής και μόνο. Να παραστήσει τον ασεβή, τον ρηζικέλευθο, δίχως να έχει στην ουσία κάτι ενδιαφέρον να προτείνει. Κίνδυνος —προσέξτε!— όχι για τις αρχαιολογικές ιστορίες. Αλλά για τον ίδιο. Ελπίζω, στον «Βασιλιά της» να μην έπεσα σε τέτοια λούμπα.

> Ο έρωτας, η πίστη και η απιστία, οι σχέσεις, παραμένουν πάντα μυστήρια; Λάθη που είμαστε υποχρεωμένοι να επαναλαμβάνουμε;

Τα πάντα μεταβιβάζονται, διδάσκο-

νται, εκτός από την εμπειρία. Με αυτή την έννοια, όλοι ξεκινάμε από το μηδέν. Καθένας μας ξαναζεί την Ιστορία της Ανθρωπότητας στο πεσσί του και την πληρώνει με το αίμα του. Καθένας βγάζει τα διδάγματά του και τα παίρνει μαζί του στον τάφο...

> Και, εκτός από ό,τι χρειάστηκε να διαβάσεις, διαβάζεις πάντα πολλά και διάφορα, ή μάλλον τι; Πώς κάνεις τις επιλογές σου;

Διαβάζω πολύ, διαρκώς. Όταν, ωστόσο, δεν είμαι επικεντρωμένος σε ένα αντικείμενο το οποίο σχετίζεται με την εργασία μου, πηδάω από το ένα θέμα στο άλλο. Από όσα διάβασα τα τελευταία δύο χρόνια, ξεχωρίζω τα δύο μυθιστορήματα του Τζον Έντουαρντ Γουίλιαμς «Στόουνερ» και «Αύγουστος», τα εκλαϊκευτικά βιβλία του Χαράρι «Homo Sapiens» και «Homo Deus», τα εξαιρετικά έργα «docufiction» της Αλεξίβετς (η οποία τιμήθηκε με το Νόμπελ το 2015) «Τσέρνομπιλ» και «Το τέλος του κόκκινου ανθρώπου», τα «Μαθήματα ρώσικης λογοτεχνίας» του Ναμπόκοβ και τον «Καναδά» του αγαπημένου μου Ρίτσαρντ Φορντ. Μόλις πριν από την καραντίνα, ενθουσιάστηκα και με έναν καινούργιο Έλληνα πεζογράφο. Τον Χρήστο Κυθρεώτη και το μυθιστόρημά του «Εκεί που ζύμει». Να σου πω, τέλος, ότι —σε περιόδους που δεν μου 'χει πέσει στα χέρια κάτι ιδιαίτερος ενδιαφέρον— ξαναγαυρνώ στον Ζορζ Σιμενόν, που τον θεωρώ μεγάλο μάστορα του κατ' επιφασιν αστυνομικού, κατ' ουσίαν κοινωνικού μυθιστορήματος.

> Όλο αυτό που διαβάσαμε στον «Βασιλιά της» επαναλαμβάνεται και στο σήμερα, οι ήρωές σου είναι και σύγχρονοι, τους βλέπεις γύρω σου;

Ακριβώς! Μενέλαος, Ελένη, Πάρηδες και Αγαμέμνων διακρίνεις —

λίγη οξυδέρκεια να διαθέτεις — κάθε μέρα γύρω σου. Ασφαλώς παραλλαγμένους, σύγχρονους. Στη ραχοκοκκαλιά τους, όμως, ίδιους με τους εμβληματικούς ήρωες...

> Φτάνοντας στο σήμερα, πώς βίωσες τον εγκλεισμό;

Τολμώ να πω έως και ευχάριστα. Συναναστράφηκα ακόμα περισσότερο με τους πιο κοντινούς μου ανθρώπους και οι σχέσεις μας άντεξαν, αν όχι και ενδυναμώθηκαν. Διάβασα απολύτως συγκεντρωμένος την «Άννα Καρένινα» του Τολστόι. Περπάτησα πολύ στη γειτονιά μου. Το μυστικό, νομίζω, είναι να ψάχνεις και να βρίσκεις τη χαρά όπου μπορείς. Κατά την καραντίνα, η επίσκεψη στο σουπερ-μάρκετ απέκτησε για μένα αίγλη βραδινής εξόδου. Έκανα μπάμιο πριν να πάω, να μη σου πω ότι φορούσα και τα καλά μου!

> Επιχείρησε να ερμηνεύσεις το φαινόμενο του κορονοϊού, του έδωσες άλλες προεκτάσεις, σε «δίδαξε» κάτι;

Το βασικό που με δίδαξε είναι ότι από αλλού το περιμένεις κι από αλλού σου έρχεται! Ποιος από εμάς θα το φανταζόταν πως αϊφνης, το 2020, θα μας χτυπούσε πανδημία; (Κι ας το είχαν προ-

βλέψει λίγοι, ιδιαιτέρως διορατικοί...) Ιδού, λοιπόν, Αντώνη, που η γενιά μας διαθέτει πλέον την ιστορική μοναδικότητά της. Οι παπούδες μας έζησαν Κατοχή και Εμφύλιο, οι γονείς μας Χούντα, εμείς Μνημόνια και Κορονοϊό! Συμβολικές, πάντως, διαστάσεις σε φυσικά φαινόμενα αποφεύγω να δίνω. Το έχω χωνέψει πλέον ότι στο σύμπαν κυριαρχεί η τυχαίοτητα και στους ανθρώπους η ετερογονία των σκοπών...

> Πολλοί περιμένουν μια ευρεία αλλαγή στις κοινωνίες τουλάχιστον τις δυτικές. Θα μπορούσε; Και προς ποια κατεύθυνση;

Κάνε με προφήτη, να σε κάνω πλούσιο! Όλα τα ενδεχόμενα είναι, νομίζω, ανοιχτά. Δεν αποκλείεται ούτε καν η επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ. Το μόνο βέβαιο είναι ότι η κρίση του κορονοϊού λειτουργεί και ως επιταχυντής προδιαγεγραμμένων εξελίξεων. Η ψηφιοποίηση του κόσμου μας προχώρησε με άλματα, η τηλεργασία επιβλήθηκε από την ανάγκη. Όπως η ανάγκη κάνει τις φαρμακευτικές εταιρείες διεθνώς να μοιράζονται τα επιστημονικά δεδομένα για να νικήσουν την COVID-19. Δεν νομίζω, πάντως, ότι η παγκοσμιοποίηση κινδυνεύει να υποστραφεί. Και αν η φιλελεύθερη δημοκρατία απειλείται από μεταμοντέρνες δεσποτείες κινεζικού ή ρωσικού τύπου, ελπίζω ολόψυχα ότι θα αντέξει.

> Η χώρα μας, με το φωτιστέφανο της απείθαρκης και της πρόχειρης, διακρίθηκε για το αντίθετο. Μήπως είμαστε κάτι άλλο από αυτό που νομίζουμε; Μπορούμε να κάνουμε την έκπληξη και στην ειρήνη, εκτός από τον πόλεμο;

Αποδείξαμε ότι έχουμε δυνατό το ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Πως, όταν απειλούνται οι ζωές μας, εμπιστευόμαστε την κοινή λογική. Φάνηκε, επίσης, να έχουμε πάρει το μάθημά μας από τις παλινοιδίες και τους τυχοδιωκτισμούς της προηγούμενης κρίσης. Το έχω γράψει και στο Capital: «Τον Τσιόδρα τον χρωστάμε στον Βαρουφάκη». Το ζητούμενο είναι να αξιοποιήσουμε τόσο την εμπειρία που αποκομίσαμε όσο και την εξαιρετική φήμη που αποκτήσαμε διεθνώς κατά το τελευταίο διάστημα. Να χτίσουμε επάνω τους και όχι να σπρώξουμε την καρδιά με το γάλα, όπως το συνηθίζουμε...

> Επιστρέφουμε σιγά-σιγά στην κανονικότητα. Η δική σου ποια είναι; Ή θα συνεχίσεις αυτοβούλως τον εγκλεισμό;

Δουλεύω πάρα πολύ και έχω κάθε πρόθεση να εξακολουθήσω στους ίδιους ρυθμούς μέχρι το βαθύ μου γήρας. Μόνο που —σε αντίθεση με ό,τι πιστεύεται από κάποιους— η μισή τουλάχιστον δουλειά για έναν συγγραφέα γίνεται στον δρόμο. Πρώτα παρατηρείς τους ανθρώπους και τις καταστάσεις, πρώτα οσμίζεσαι και συγχρωτίζεσαι κι έπειτα επιστρέφεις σπίτι για να γράψεις.

> Για τη συγγραφή χρειάστηκε να διαβάσεις αρκετά, πώς και τι;

Από τη στιγμή που συνέλαβα την ιδέα του μυθιστορήματος, ενέκυψε στην —πλούσιότητα είναι η αλήθεια— γραμματεία σχετικά με τον Οίκο των Ατρείδων, την Ωραία Ελένη και των Τρωικό Πόλεμο. Ξαναδιάβασα τα Ομηρικά Έπη, το «Ελένης Εγκώμιον» του Γοργία, την περίφημη στους αρχαίους «Παθινωδία» του Σπτακόρου, από την οποία πήγασε τόσο η «Ελένη» του Ευριπίδη όσο και το «αδειανό πουκάμισο» του Γιώργου Σεφέρη... Μελέτησα επίσης ένα καταπληκτικό δοκίμιο της Μπέτταν Χιούζ με τίτλο «Ωραία Ελένη, θεά, πριγκίπισσα, εταίρα». Το συστήνω ενθέρμως, σε όλους!

